

(“Jelacic v. Bosnia and Herzegovina”)

У рішенні, ухваленому 31 жовтня 2006 року у справі *«Джелічіч проти Боснії та Герцеговини»*, Суд постановив, що:

- було порушено ч. 1 ст. 6 Конвенції;
- було порушено ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 163 460 євро на відшкодування матеріальної шкоди та 4 000 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи

Заявниця Ружа Джелічіч є громадянкою Боснії та Герцеговини, народилася 1953 року і проживає у м. Баня-Лука (Боснія та Герцеговина).

У січні 1983 року заявниця відкрила два депозитні рахунки у місцевій філії одного з колишніх банків Югославії (вклади було зроблено у німецьких марках). Рахунки було відкрито до розпаду Соціалістичної Федеративної Республіки Югославія (далі – СФРЮ). У Боснії та Герцеговині було по-новому визначено правовий режим таких колишніх банківських вкладів (зокрема, у законодавстві їх визначали як «старі» заощадження в іноземній валюті).

Кілька разів заявниця намагалась повернути свої вклади. У листопаді 1998 року суд ухвалив рішення, в якому наказав банку-відповідачу повернути заявниці усі первинно вкладені суми, сплатити відсотки і відповідні штрафні санкції за невчасне повернення коштів, а також компенсувати судові витрати. Однак це рішення виконане не було. У січні 2000 року Державна палата Боснії та Герцеговини з прав людини визнала, що Республіка Сербська (складова частина Боснії та Герцеговини, в якій знаходиться банк) порушила щодо заявниці права, передбачені

Конвенцією. Палата, крім того, зобов'язала компетентні органи цієї Республіки виконати рішення без зволікання. Однак ще й досі рішення на користь заявниці залишається невиконаним.

У січні 2002 року (відповідно до законодавства та після завершення процедури приватизації банку) кошти, розміщені на рахунках заявниці, набули статус державного боргу Республіки Сербська. А вже у квітні 2006 року відповідно до нового закону «Про старі заощадження в іноземній валюті» відповідні вклади перейшли у борг Боснії та Герцеговини.

Зміст рішення Суду

Заявниця скаржилася на законодавчі перешкоди стосовно виконання остаточного та обов'язкового рішення на її користь.

Суд вирішив розглянути скаргу заявниці на предмет порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції та ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Суд зауважив, що судові рішення, ухвалені у листопаді 1998 року, незважаючи на його остаточний та обов'язковий характер, досі залишається невиконаним. така ситуація триває вже понад чотири роки (з часу ратифікації Конвенції Боснією та Герцеговиною 12 липня 2002 року). Це період, на який поширюється юрисдикція Суду. Отож Суд також відзначив, що борг, визнаний у судовому рішенні, є борговим зобов'язанням держави.

Уряд не заперечував проти того, що за звичайних обставин зволікання з виконанням рішення упродовж понад чотири роки не узгоджувалося б з вимогами ст. 6 Конвенції. Однак Уряд звертав увагу на те, що така ситуація була винятковою, оскільки судові рішення на користь заявниці стосувалося повернення «старого» заощадження в іноземній валюті. Уряд зазначав, що повернення відповідних коштів заявниці не може не супроводжуватися поверненням банківських заощаджень усім

іншим вкладникам, які у той самий час, що і заявниця, відкривали рахунки в іноземній валюті (йшлося навіть про тих вкладників, які не отримали судового рішення з цього питання). Далі Уряд повідомив про неможливість держави виконати усі ці зобов'язання.

Суд, не погодившись з Урядом, вказав, що ситуація заявниці істотно відрізнялася від ситуації тих вкладників, які не отримали судового рішення щодо повернення своїх заощаджень.

Суд не вважав, що повернення заявниці суми вкладів, визнаних у судовому рішенні, чи навіть виплата штрафних санкцій зможуть призвести до руйнівних наслідків для економіки країни, як стверджував Уряд. У будь-якому разі заявниця не повинна бути позбавлена можливості скористатися успішним вирішенням своєї справи у суді через фінансові труднощі держави.

Більше того, докази у справі свідчили, що судові рішення про повернення відповідних заощаджень були радше винятком, аніж правилом. така ситуація підтверджувалася також доповідями колишньої Палати з прав людини, Комісії з прав людини у складі Конституційного суду, а також висновками Конституційного суду. За даними цих органів, серед 1000 відповідних справ, які стали предметом їх розгляду, остаточні та обов'язкові судові рішення були ухвалені лише у 5 випадках. Так само серед 86 справ, поданих понад 3700 заявниками до Суду, лише 10 справ підкріплені остаточними та обов'язковими судовими рішеннями.

Суд з розумінням поставився до аргументу про те, що значна частина “старих” банківських заощаджень в іноземній валюті могли бути втрачені ще до чи під час розпаду колишньої СФРЮ та роз'єднання її банківської та монетарної систем. Однак Суд відзначив, що ці обставини мали бути представлені на вивчення та оцінку ще до остаточного внутрішньодержавного вирішення справ. Суд зрештою вказав, що у

справах, де вже ухвалені остаточні судові рішення, ці рішення не повинні піддаватися переоцінці.

Розглянувши обставини справи заявниці, Суд дійшов висновку, що з боку держави було не виправданими так довго відкладати виконання остаточного та обов'язкового судового рішення чи втручатися у виконання цього рішення у спосіб, передбачений Законом «Про старі заощадження в іноземній валюті».

Тому Суд відзначив, що була порушена сама сутність права заявниці на доступ до суду – права, гарантованого ст. 6 Конвенції. Отже, мало місце порушення цієї статті.

Суд далі розглянув скаргу заявниці на порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції. Суд нагадав свій колишній висновок про те, що неможливість особи отримати виконання остаточного та обов'язкового рішення на свою користь становить втручання у право цієї особи на мирне володіння своїм майном.

Суд, зважаючи на мотиви, викладені у зв'язку з оцінкою справи стосовно ст. 6 Конвенції, дійшов висновку про невинуватість втручання у право заявниці на володіння своїм майном. Тому Суд постановив, що було порушено ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.